

IN MEMORIAM ION POPESCU-VOITEȘTI (1876 - 1996)

dr. Ilie V. Huică

În zona colinelor subcarpatice de la est de valea Jiului, la 15 km Est - Nord - Est de municipiul Târgu-Jiu, se găsește localitatea Voitești care astăzi aparține comunei Bălănești din județul Gorj.

Aici s-a născut savantul Ion Popescu-Voitești, la data de 18 noiembrie 1876. În satul natal a urmat primele 5 clase primare. Pentru că nu împlinise încă vârsta de 12 ani pentru a putea intra la liceu, repetă clasa a IV-a la gimnaziul din Târgu-Jiu, de unde are numeroase amintiri duioase despre dascălii săi și despre jocurile din recreație.

În toamna anului 1888 reușește ca bursier la liceul Carol I din Craiova și după examenul de bacalaureat (1895) Voitești se înscrie la Institutul medico-legal din București. Neplăcându-i disecțiile și nici atmosfera rigidă din institut, tânărul student se transferă după numai câteva luni la Facultatea de științe, secția științe naturale a Universității din București unde este atras de prelegerile de mineralogie și petrografie ale profesorului Ludovic Mrazec și de lucrările practice ținute de Gh.Munteanu-Murgoci.

După obținerea licenței, I.P.Voitești a intrat în învățământul mediu, unde activează mai întâi la Slatina, apoi la Gimnaziul din Târgu-Jiu (1899-1903), Liceul din Tulcea (1903-1904), Școala normală din Câmpulung-Muscel (1904-1908), Liceul din Buzău (1908-1910) și București (1910-1911).

Pregătirea de geolog și-a completat-o în mod continuu prin cercetări de teren efectuate pe tot cuprinsul țării, în toate ținuturile

românești. În anul 1909 Ion Popescu-Voitești este numit geolog la Institutul Geologic al României, îndeplinind în același timp și funcția de profesor de științe naturale la liceele "Gh.Lazăr" și "Matei Basarab" din București.

În 1930-1931 Voitești a ocupat postul de director al Institutului Geologic iar în 1936, devenind vacantă catedra de geologie de la Facultatea de științe, ocupată până la această dată de prof.Sava Athanasie, Voitești este transferat la București unde a activat până în anul 1941 când a fost pus în retragere pentru limită de vârstă. La 4 octombrie 1944, inima celui care a iubit atât de mult pământul a încetat să bată, în timp ce se afla în mijlocul naturii. O scurtă durere l-a făcut să se așeze... Omul care a ascultat timp de peste 40 de ani tainele acestui pământ, a avut parte de un sfârșit pe măsura prieteniei devotate ce i-a purtat: pământul l-a oprit definitiv

În baza unei activități științifice susținute, savantul a fost ales membru în diferite foruri științifice ca: Societatea Română de Geografie, Societatea de Științe din București, Societatea de Științe din Cluj, Societatea Română de Geologie (al cărei președinte a fost între anii 1934-1935), Geologische Gesellschaft din Viena, Société Géologique de Belgique etc.

Profesorul Voitești a fost solicitat să țină cursuri și conferințe de geologie la Școala Politehnică din Timișoara (1923-1926), la Școala Națională de Petrol din Strassbourg (1927), la Societatea de Geografie și Geologie din Viena (1924), Academia de Înalte Studii Agronomice din Cluj (1932). De asemenea Voitești a coordonat (1930-1933) elaborarea studiilor referitoare la stratigrafia României pentru volumul "Europa" sub redacția geologului L.Waagen, la marele dicționar internațional de stratigrafie.

În calitate de profesor de liceu, Voitești a predat timp de 20 de ani lecții de științe naturale, geografie și fizico-chimice, lecții care se caracterizau prin limpezimea expunerii, prin claritatea și înlănțuirea strânsă a ideilor, prin naturalețe și

voiciune. Figura plină de voieșie lumina fețele elevilor și studenților la orele lui. Ca titular al catedrei de geologie și paleontologie la Universitatea din Cluj, I.P.Voitești a desfășurat timp de 18 ani o muncă prodigioasă pentru organizarea laboratorului cu materialul colectat în excursiile prin țară și prin Europa, întocmind hărți, profile și planșe paleontologice. I.P.Voitești este organizatorul învățământului geologic din Transilvania, predând în același timp și primul curs de mineralogie-petrografie la Universitatea clujeană.

În cadrul catedrei de geologie de la Universitatea din București, profesorul a înzestrat laboratorul cu vitrine noi de colecții, cu panoplii și cu fotografii în care se ilustrează fenomene geologice generale și care să stea în permanență sub ochii studenților.

“Cercetător neobosit, observator isteț, analist adânc al problemelor de geologie, sintetician, organizator, creator, animator și îndrumător de seamă” așa l-au caracterizat colegii de la Universitatea din București, atunci când, în noiembrie 1936 au propus ca Profesorul Voitești să ocupe catedra vacantă de geologie.

Oriunde s-ar fi aflat - în țară sau peste hotare - omul Voitești era întotdeauna același: expresiv, sincer, vesel, animatorul întregii asistențe. La congresele internaționale îi făcea pe toți să cânte în limba română “Mulți ani trăiască”. La banchete sau la mese oficiale, Voitești se distra desenând figurile persoanelor din apropiere - real sau caricatural - rezultând schițe foarte expresive.

Profesorul avea talent la desen și i-a plăcut mult muzica, în special muzica populară; cânta frumos la fluier și a învățat singur să cânte din flaut.

În timpul studiilor la Viena a avut ocazia să viziteze muzeele și teatrele vestitului oraș, să frecventeze opera vieneză și să facă excursii. Dintre opere cel mai mult i-a plăcut “Traviata” de Verdi și nu-i de mirare de ce: este o muzică armonioasă, liniștită și liniștitoare.

Ca o recunoaștere a personalității sale, în decembrie 1907, studenții români din Viena îl aleg președinte al Societății studențești "Junimea Română".

După câte a lăsat să se înțeleagă de la dascălul său Alboiu și din amintirile sale, în clasele primare Voitești pleca uneori de la școală și hoinărea pe dealuri și văi culegând flori, alergând după fluturi, ascultând cântecul păsărilor și murmurul Amaradii. Savantul și-a iubit satul natal, oamenii din sat, dovadă numele satului pe care l-a adăugat numelui de familie și pe care l-a purtat cu cinste prin țară și prin lume.

Fiul Voiteștiului iubea copiii. Văzând pe stradă sau pe drum un copil plângând, se oprea, îl cerceta și rămânea trist lângă el, până ce tot vorbindu-i acesta se înveselea. Prețuia și cinstea prietenia, precumcînstea și casa - ca pe un altar. Era iertător, iubea oamenii, se apropia cu bunătate de cei slabi și necăjiți cărora căuta să le ridice moralul.

Fosta lui studentă - Ecaterina Roșculescu - îl descria astfel pe profesor: "Nu cred că există vreun student din seriile anilor 1938-1939-1940 care să nu-și amintească cu căldură de profesorul lor de geologie. Profesor excelent și om minunat! Lecțiile sale erau clare și deosebit de atrăgătoare. Nu lipsea niciodată din mijlocul nostru la lucrările practice, lămurindu-ne, arătându-ne cum să facem corelații pe baza eșantioanelor, cercetându-ne și cunoștințele din disciplinele ajutătoare. În camera sa de lucru de la laboratorul de geologie primea zilnic studenți cu care stătea îndelung de vorbă, clarificându-le problemele mai grele de la curs, dar oricare dintre studenți nu pleca necercetat și asupra vieții sale particulare.

Nu voi uita niciodată frumoasele aplicații pe care ni le făcea pe teren. În timpul liber - la prânz și seara - ne adunam în jurul său, știind cât de mult îl plăcea să-i cântăm vechiul cântec "Bărtânețe, haine grele, tinerețe haine scumpe", care îl înduioșa până la lacrimi. Grija și dragostea arătate studenților erau cu adevărat părintești. Odată, fiind în aplicație la Câmpulung Muscel,

ne plouase toată ziua pe teren. Seara ne-am pomenit cu profesorul că ne aduce un săculeț plin cu ciorapi pentru bocanci, îndemnându-ne să luăm fiecare câte o pereche pentru ca să ne simțim bine a doua zi la lucru.

... Am revăzut pe profesor în 1944; eram la Săcelu-Gorj. Trecuseră 5 ani dar m-a recunoscut imediat. Într-o duminică însorită de august, un grup mic am pornit peste dealuri și văi, până la Voiteștii din Vale, pentru a-l vizita acasă. Era plecat pe teren dar soția ne-a oprit călduros, asigurându-ne că va veni până la timpul mesei. Așa a și fost. Din pridvorul casei îl vedem cum venea încet pe cărarea din fața casei. A manifestat o mare bucurie văzându-ne. Ne-a vorbit cu multă însuflețire, ne-a arătat la ce lucrează, ne-a prezentat toate colțurile casei, mărturisându-ne că aceea casă dorește să devină un adăpost bun pentru toți geologii care vor veni să lucreze în regiune.

Am făcut câteva fotografii și în asfințitul soarelui ne-am luat rămas bun. Profesorul a rămas sub bolta bolții oltenești până ce o cotitură a drumului ne-a silit să-l pierdem din ochi. Acea zi a fost cu adevărat o zi mare, profesorul ne-a dat să lucrăm o hartă în tuș la Voitești și să facem ieșiri pe teren, pe valea Inoasa și pe dealurile Voiteștilor. Nu am mai avut acest noroc. După o lună și ceva - profesorul Voitești - fiind suferind de inimă - a încetat din viață în timp ce se întorcea spre casă de pe teren. A căzut cu fața la pământ, pământul gorjan pe care l-a iubit, pe care a copilărit, pe care l-a cercetat și la care a revenit. În buzunarul hainei soția savantului a găsit un buchețel de brândușe de toamnă, ultimul lui gând pentru casă.

Se împlinesc 120 de ani de la nașterea savantului geolog Ion Popescu Voitești (n. 18 nov. 1876).

La această dată aniversară se impune să scriem, să vorbim, să răspândim printre urmași - din perspectiva celor 120 de ani - imaginea marii personalități care s-a născut din țărâna Gorjului, ca aceasta să rămână o pildă mereu vie de tenacitate, cinste, muncă, pasiune, înaltă dăruire, onestitate și clar viziune. Este exact ce aș

dori să scot în evidență prin rostirea de față. Nu voi enumera marile realizări ale savantului din domeniul geologiei și nici nu voi prezenta ecourile cercetărilor sale în lumea geologică actuală, deoarece multe din acestea au fost expuse în sesiunea științifică comemorativă care s-a desfășurat la Târgu - Jiu, sub egida Muzeului Județean Gorj, în anul 1994, cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la dispariția savantului. Vom întări numai spusele unor discipoli și colaboratori - rostite aici la Voitești - în luna octombrie 1945.

Elevii și colaboratorii de la Societatea Româno - Americană au ținut să-și arate respectul și recunoștința, ridicând în amintirea memoriei profesorului, o cruce comemorativă la margine de drum, aproape de locul în care geologul s-a înfrățit pentru totdeauna cu pământul.

Crucea este cioplită în calcar sarmatic transportat de la Măgura Buzăului - una dintre ultimele regiuni în care savantul a făcut cercetări geologice. La solemnitatea sfînțirii crucii au luat parte mari personalități ale geologiei românești printre care amintim pe: D.M.Preda, Ion Atanasiu, Nicolae Oncescu, Iulian Gavăt, Ilie Mircea, Ion Olteanu, Octavian Nițulescu, Sever Anton, Romulus Cioată și alții.

Ca dovadă a dragostei față de satul în care a văzut lumina zilei, marele fiu al Voiteștilor a lăsat toată agoniseala muncii de o viață căminului cultural după cum a lăsat cu limbă de moarte în testamentul lăsat în executarea soției sale: "casele cu dependențe, împreună cu fâșia de teren de la șoseaua Voitești - Glodeni spre Nord până la drumul Vest-Est al cătunului de la școala veche, revin căminului cultural al comunei Voitești - casele servind căminului și unei expoziții agricole regionale iar terenul de cultură pentru experiențe agricole, pomicole, etc., din venitul cărora se vor întreține casele și mormintele părinților mei; se vor da premii celor mai buni copii din școalele din Voitești și se va ajuta și biserica satului (cea nouă).

După cum arată un colaborator al savantului “cu profesorul Voitești se făcea tectonică, stratografie, paleontologie, geografie și botanică, punându-și tot sufletul pentru ca discipolii lui să înțeleagă cât mai bine tainele regiunii pe care o studia; știa să pună atâta căldură, să se contopească cu toată ființa în explicarea unei anumite probleme de geologie pe teren, încât reușea să dea impresia de viață naturii înconjurătoare. “Știința geologică nu se învață numai din cărți. Ca să cunoști cât mai multe secrete ale naturii - că niciodată nu le voi cunoaște pe toate - trebuie să străbați în lung și în lat pământul, să te urci pe dealuri și pe munți, să urmărești toate văile, să cercetezi râpele cele mai greu accesibile și să nu te căinești de nici o greutate ce-ți stă în cale.

Credem că nici unul din geologii români nu a bătătorit mai mult ca Voitești munți, dealurile și câmpiile României - și fiindcă geologia nu are granițe, cercetătorul a trecut și în Serbia, Polonia, Bulgaria, Cehoslovacia, Alpi, Asia Mică, Egipt, adunând date pentru interpretări geologice la scară continentală.

Lucrările publicate de Voitești îmbrățișează subiecte de geologie aplicată, probleme asupra zăcămintelor de sare, de petrol, aspecte privind izvoarele minerale, monografii geologice asupra Olteniei, asupra județului Gorj, cărți didactice, etc.

Tânărul pasionat a început să-și facă ucenicia într-ale pământului încă de la vârsta de 20 de ani și a terminat-o când a început-o cu cele lumești.

În jurul simbolului de piatră sarmatică de Buzău - cu o vechime de aproape 6 milioane de ani, noi, care comemorăm astăzi 120 de ani de la nașterea savantului, să ne concentrăm și să aducem memoria marelui voiteștian cel puțin atât cât va dăinui această piatră, peste zeci și zeci de generații de bălăneșteni și de gorjeni din care - cu siguranță - se vor naște mulți care să omagieze oamenii și locurile acestor meleaguri binecuvântate de Dumnezeu.

După cum spunea Popovici Bâznoșanu la un an de la dispariția savantului “Cu toți știam că din satele românești, fii de

țaran ajunși departe cu învățătura, nu se mai întorc în locurile unde s-au născut și au copilărit. Ion Popescu Voitești și-a iubit satul de care era legat prin amintirile copilăriei, ale părinților și ale familiei. Împreună cu soția sa - doamna Elena Luna - au hotărât să se retragă în acest colț de rai voiteștean unde să poată lucra departe de larma orașului și unde să poată ajuta - cu gândul și cu fapta la ridicarea satului Voitești.

Profesorul a răspuns prietenilor care îl povățuiau să rămână în București arătând că "nicăieri soarele nu răsare și nu apune mai frumos ca în Gorj; nicăieri murmurul apelor nu este mai armonios că aici; nicăieri florile nu strălucesc mai viu și păsările nu cântă mai cu viers ca în Voitești" la care marele savant adăuga: "Din Voitești am plecat, în Voitești am să mă întorc și acolo vreau să mor".

Dumnezeu i-a îndeplinit cele două dorinți: și-a clădit zidirea făloasă de la margine de drum și a murit pe pământul natal, pe un pat de pajiște, la lumina stelelor, devenind astfel parte a naturii eterne - pământul - care de altfel l-a și zămislit.

Cetățeni ai satului Voitești, ai comunei Bălănești, ai județului Gorj, să fim mândri că din acest pământ - îndelung plămădit în perioadele geologice, acum 120 de ani s-a născut Ion, fiu al Voitescului și al Anei Baluta din Radoși - savantul care a dus faima geologiei românești până hăt, departe peste fruntariile țării. Se cuvine deci să-i cinstim memoria, fiind mereu în conștiința noastră viața și activitatea acestui apostol al științei și că amintim despre faptele lui la fiecare copil și la fiecare generație ce vor să vie, AMIN.